

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Державне та регіональне управління»

на тему:

«Взаємодія органів державної влади з інститутами громадянського суспільства»

студентки 4 курсу, групи 4-АПУАЗ
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»

Горлей Валерії Валеріївни

Керівник: д. держ. упр., проф. Лазор
О. Я.

Національна

шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

(_____)

Підпис _____ Прізвище та ініціали _____

(_____)

Підпис _____ Прізвище та ініціали _____

(_____)

Підпис _____ Прізвище та ініціали _____

Вінниця-2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ВЗАЄМОДІЯ ДЕРЖАВИ ТА ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	7
1.1 Суспільство та влада як суб'єкти взаємодії	7
1.2 Громадянське суспільство.....	8
Розділ 2. ПОНЯТТЯ І ОСНОВНІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ.....	13
2.1. Поняття взаємодії суспільства та влади	13
2.2. Роль держави у розвитку громадянського суспільства.....	14
2.3. Принципи і форми взаємодії суспільства та влади.....	15
Розділ 3. ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ.....	19
3.1. Світові філософи про громадянське суспільство і державу	19
3.2. Громадянське життя в Україні і теорії громадянського суспільства.....	21
Розділ 4. СУЧАСНІ МЕТОДИ І МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ВЛАДИ.....	25
4.1. Забезпечення прозорості влади та її комунікацій із суспільством	25
4.2. Сучасні методології взаємодії суспільства та влади	28
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34

ВСТУП

Побудова громадянського суспільства є запорукою становлення демократії в державі. Завданням державної політики є створення політико-правових умов для зміцнення громадянського суспільства, становлення громадських організацій як повноцінних учасників у вирішенні соціально-економічних та соціокультурних питань.

Ефективна взаємодія інститутів громадянського суспільства з державою дасть можливість поступово обмежити державне втручання в економічне і соціокультурне життя громадян.

Важко погодитися, що “від ефективності конституційно-правового механізму регулювання діяльності суб’єктів громадянського суспільства, різнобічної взаємодії вказаних суб’єктів із органами державної влади залежить дієвість інститутів громадянського суспільства, а також їх стабільність і стійкість у цілому” [10], а тому запровадження відповідних нормативно-правових основ європейського зразка є першочерговим завданням української влади.

Тому дослідження категорійно-понятійного апарату щодо взаємодії держави та громадянського суспільства та основних проблем розвитку громадянського суспільства в Україні є надзвичайно-корисним та актуальним, що дасть можливість виявити певні прогалини у законодавстві України щодо досліджуваного нами питання, визначити дієві механізми взаємодії влади та інститутів громадянського суспільства та усунути перешкоди для налагодження такої взаємодії в контексті орієнтації на європейський вектор розвитку.

Огляд наукової літератури свідчить про те, що проблема взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства є предметом досліджень значної кількості українських науковців. Однак, незважаючи на теоретичні розробки науковців, питання взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства потребують подальшого аналізу та ґрунтовного вивчення.

Проблеми формування громадянського суспільства, а також взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці: М.Бойчук, В.Голубь, В.Грабовський, О.Зарічний, В.Ладиченко, Н.Липовська, А.Матійчук, Н.Мельник, М.Месюк, О.Толкачов, Г.Шаульська та інші.

Актуальність теми. Досліджувана тема актуальна, тому що сильна держава неможлива без розвиненого громадянського суспільства, яке стає дієвим чинником державотворення за умови конструктивного та соціально відповідального діалогу з державою в межах правового поля.

З метою налагодження ефективної взаємодії органів виконавчої влади з громадськими інститутами у листопаді 2007 року розпорядженням Уряду №1035-р схвалено Концепцію сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства.

Громадянське суспільство активно сприяє процесам політичної демократизації, набуття державою ознак правової, відстоюючи матеріальну і духовну незалежність людини від держави, домагаючись правової гарантії такої незалежності, захисту приватних і суспільних інтересів людей.

Разом з тим, має бути зворотній зв'язок державних інститутів з громадськістю, оскільки правова держава має реагувати на запити і потреби асоційованого громадянства, видавати відповідні законодавчі акти та слідкувати за їх виконанням. Іншими словами, вона повинна створити ситуацію правової захищеності громадян, сформувавти сприятливе правове поле для діяльності створюваних ними громадських інститутів.

Мета курсової роботи. Метою роботи є вивчення стану розвитку та дієздатності інститутів українського громадянського суспільства в транзитивних умовах, визначення дієвих механізмів їх взаємодії з владою та усунення перешкод для налагодження такої взаємодії в контексті орієнтації на європейський вектор розвитку.

Окреслена мета дослідження визначила і низку **завдань дослідження:** вивчення стану та перспектив розвитку громадянського суспільства в Україні в

умовах безперервного впливу зовнішніх та внутрішніх процесів, а також визначення напрямів усунення деструктивних чинників налагодження взаємодії інститутів громадянського суспільства та влади.

Об'єкт дослідження – органи державної влади та інститути громадянського суспільства.

Предмет дослідження – взаємодія державної влади із громадянським суспільством.

Для подальшої розбудови України як демократичної, соціальної, правової держави надзвичайно важливою є тісна взаємодія держави з інститутами громадянського суспільства. Як показує європейський та світовий досвід, суспільний прогрес, демократичний розвиток та економічне зростання будь-якої держави неможливо реалізувати без активної участі з боку суспільства. Розвинене громадянське суспільство є невід'ємною складовою всіх демократичних правових держав світу.

Сьогодні під громадянським суспільством розуміють суспільство рівноправних громадян з високим рівнем економічної, соціальної, політичної культури і моральних властивостей, яке спільно з державою утворює розвинені правові відносини [3].

У той же час. Аналіз літературних джерел свідчить, що не існує єдиного визначення поняття “громадянське суспільство”. Так, П.М.Рабінович розуміє громадянське суспільство, як спільність вільних, рівноправних людей та їх об'єднань, яким держава забезпечує юридичні можливості бути власником, а також брати активну участь у політичному житті [18].

На думку Ю.М.Тодики, громадянське суспільство – це система самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів і відносин, що забезпечують умови для реалізації приватних для життєдіяльності соціальної і духовної сфер, їх відтворення і передачі від покоління до покоління [7]. Ю.С.Шемшученко розглядає громадянське суспільство, як суспільство з розвиненими економічними, політичними, духовними та іншими відносинами і зв'язками, яке взаємодіє з державою та функціонує на засадах

демократії та права [21].

О.Ф.Скакун підкреслює, що за своєю сутністю громадянське суспільство являє собою суспільство з високорозвинутою системою взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян, їх об'єднань, з реальним забезпеченням державою їх рівних можливостей вільно і безпечно розпоряджатися своїми силами, здібностями, майном, спираючись на право і власну правосвідомість [19].

На думку класиків політичної думки Дж.Коена й Е.Арато, громадянське суспільство – це сфера соціальної взаємодії між економікою та державою, що складається передусім з особистої сфери (перш за все, сім'ї), сфери добровільних об'єднань, суспільних рухів і форм публічної комунікації [1].

Однією з перших в Україні визначила поняття “громадянське суспільство” Г.Щедрова. Вона ототожнює його зі сферою самовиявлення вільних громадян і добровільно сформованих асоціацій і організацій, обмежених відповідними законами від безпосереднього втручання та свавільної регламентації діяльності цих громадян і організацій з боку державної влади [22].

ВИСНОВКИ

Отже, громадянське суспільство — це стара, але дуже актуальна теоретична концепція, котра усе ще “володіє значним аналітичним, нормативним і політичним потенціалом”. Причому тепер, як вважає Дж. Александер, вона прийшла в науку надовго. З крахом комунізму і кризою соціалістичних ідеологій центр ваги в дослідженні соціальних проблем перенесено з соціалізму на демократію. А в “арсеналі” демократичної теорії найбільш підходящою для аналізу соціальних проблем є саме концепція громадянського суспільства.

Слід враховувати й те, що на сучасному етапі розвитку соціальних наук для її осмислення і використання склались більш сприятливі умови. Ще в 60-ті роки Талкотт Парсонс заклав основи для глибшого розуміння цієї категорії в контексті інших сфер суспільної системи, прив’язавши ідею громадянського суспільства до зростання соціальної солідарності. Він назвав сферу розширеної солідарності “соціальною (соціетарною — societal) сферою”.-Саме це поняття і є, на думку Александера, структурно найбільш близьким до громадянського суспільства. Погоджуючись з цією думкою, ми спробуємо використати такий підхід при визначенні суті поняття “громадянське суспільство” в наступному параграфі.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що протягом останнього двадцятиліття дослідники громадянського суспільства досягнули успіху в тому, що вони: проаналізували історичний шлях громадянського суспільства як суспільної реальності і як теоретичної концепції та окреслили певні ідеальні типи громадянського суспільства, що вживаються як інструменти його аналізу;

визначили зміст і напрямок тих змін, що відбуваються в структурі та функціях громадянського суспільства в країнах Заходу, вказали на необхідність вироблення його нової теоретичної моделі;

визначили місце громадянського суспільства серед структурних елементів суспільної системи, а також розробили методологію поєднання

структурних і культурних підходів при його аналізі;

провели порівняльний аналіз конкуруючих з громадянським суспільством моделей соціально-політичної організації і взаємодії, соціокультурних і правових причин їх утвердження і зробили висновок, що плюралізм інтересів та їх організація (навіть незалежно від держави) не завжди дорівнюють громадянському суспільству, так само як наявність розмаїтих громадсько-політичних організацій не обов'язково гарантує консолідацію демократії.

Сучасні дискусії навкруг концепції громадянського суспільства, аж до заперечення його евристичної цінності,—пов'язані з тим, що дослідники користуються різною методологією дослідження і акцентують, в залежності від неї, різні сторони цього складного, багатоаспектного явища.

Новим інструментом підтримки взаємодії влади та громадськості стають обласні цільові програми сприяння розвитку громадянського суспільства та співпраці органів влади й інститутів суспільства. Завданнями таких програм є створення умов для розвитку громадянського суспільства, налагодження співпраці влади та інститутів суспільства, фінансова підтримка ініціатив для спільного вирішення завдань регіональної політики. У межах програм передбачаються фінансові ресурси для проведення публічних консультацій із громадськістю, вивчення громадської думки, проведення конкурсів соціальних проектів серед громадських організацій, створення ресурсних центрів громадських ініціатив, навчання державних службовців та представників громадських організацій використанню інструментів громадської участі, проведення форумів соціальних інвестицій тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Возний С.О. Механізми взаємодії органів місце' вого самоврядування з органами державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад / С. О. Возний // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. Харк. регіон. ін'ту держ. упр. — Харків: Вид'во ХарПІДУ НАДУ "Магістр", 2016. — № 4 (55). — С. 187—192.
2. Грабовська А. Створення сприятливих умов для ефективної взаємодії органів державної влади та НУО: український та польський досвід // Українсько' польська програма стажування у сфері аналізу держав' ної політики на 2008 рік. — 2008. — 24 с.
3. Державне фінансування організацій громадянського суспільства. Як запровадити європейські стандар' ти? / [О.Ю. Вінніков, Д.С. Ковриженко, М.В. Лациба [та ін.]; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. — К.: Агент' ство "Україна", 2010. — 224 с.
4. Зарічний О. А. Взаємодія держави та громадянського суспільства через інститути участі громадян в управлінні державними справами / О. А. Зарічний // Європейські перспективи. — 2015. — № 1. — С. 48-51.
5. Кондратенко І. Громадянське суспільство та його вороги / І. Кондратенко // Укр. тиждень. — 2012. — № 13 (230). — С. 13. 15.
6. Ладиченко В. Проблеми взаємодії держави і громадянського суспільства / В. Ладиченко // Публічне право. — 2016. — № 4 (24). — С. 18-25.
7. Лотюк О.С. Особливості механізму конститу' ційно'правового регулювання громадянського суспіль' ства // Вісн. Вищ. ради юстиції. — 2013. — № 1 (13). — С. 92—101.
8. Матійчук А. В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України [Текст]: дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / А. В. Матійчук; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — ІваноФранківськ, 2016. — 212 с.

9. Месюк М. П. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні в контексті євро інтеграційних процесів / М. П. Месюк. – Інвестиції: практика та досвід. – 2018. - № 8. – С. 87-93.
10. Національні та міжнародні механізми фінансування громадянського суспільства. Міжнародні заходи зміцнення довіри між державою та громадянським суспільством. — К.: Фенікс, 2011. — С. 181—187.
11. Самара С.Г. Сутність та характерні особливості взаємодії Кабінету Міністрів України з місцевими державними адміністраціями / С.Г. Самара // East European Science Journal. — 2016. — № 11. — Ч. 3. — С. 93—97. 3.
12. Ундір В.О. Взаємовідносини місцевих органів виконавчої влади з об'єднаннями громадян (на прикладі Рівненської області) [Текст]: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми держ. упр." / В.О. Ундір; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — Львів, 2015. — 20 с.
13. Шаульська Г.М. Громадськість як індикатор системи державного управління та громадянського суспільства. Public as indicator of the system of state administration and civil society // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2017. — № 1 (8). — С. 70—74.